

adorC/19

Carlo Salvador
mauferrer

Grupo B. nº 14

Lliçons de Gramàtica

1

Es algo corta la cartulina
interior del libro

Lliçons de Gramàtica

Volum 1

—
V

Ortografia Valenciana

AMB EXERCICIS PRACTICS

PER

CARLES SALVADOR

L'ESTEL

Quaderns d'Orientació Valencianista

València

Advertiment

En editar l'ORTOGRAFIA VALENCIANA complim una promesa feta als lectors d'*El Camí*, el setmanari que ha anat publicant-les a poc a poc, i als senyors que han seguit lliçó a lliçó el curset que per correspondència vàrem donar.

L'objecte del present llibre és facilitar el coneixement i pràctica de l'ortografia de la nostra llengua; per això reunim en un volum aquelles lliçons escampades als fulls del periòdic esmentat.

Ara es reproduïxen ací i (s'ha introduït alguna xicoteta reforma, s'han esmenat les errades) formen tot un curs elemental segons les normes o bases ortogràfiques que foren aprovades en desembre de 1932 pels escriptors i poetes del nostre País.

El text de les lliçons és breu, com correspon a un grau elemental, i si no tracta tal o tal qüestió és perquè el nostre interès ha estat donar rònegament la clarícia necessària per resoldre amb facilitat els exercicis pràctics.

La part teòrica d'este llibre no cal que siga apresada

de memòria, però sí ben llegida; amb ella a la vista es resolen tots els exercicis sense dificultats. En haver-ne es llegirà de nou la noció teòrica corresponent, i, en algun cas, pot servir d'ajuda el *Vocabulari Ortogràfic Valencià* o algun altre Vocabulari o Diccionari de reconeguda autoritat; sempre, però, el lector trobarà prou nocions en la present ORTOGRAFIA per a resoldre els exercicis que presentem.

L'ortografia s'aprén més exercitant-la que recordant regles. Per això recomanem que els lectors desenrotllen els exercicis de cada lliçó i que s'acostumen a llegir i copiar fragments de llibres escrits correctament i, encara, que practiquen la transcripció d'autors antics i de la renaixença.

CARLES SALVADOR

Ortografia Valenciana

Lliçó I

Divisió de les paraules en síl·labes

En general la paraula té tantes síl·labes com vocals. Així, *ple*, *mà*, són d'una síl·laba; *tinta*, *arbre*, de dues síl·labes; *estampa*, *caseta*, de tres síl·labes; *desmanegar*, *València*, *intransigent*, són paraules de quatre síl·labes.

Per a dividir les paraules en síl·labes cal tindre present:

1. La *i* i la *u* febles situades entre dues vocals ataquen a la segona com a consonants *i*, per tant, són part de la síl·laba de la segona vocal i amb ella formen diftong: *es-gla-iar*, *en-ca-uar*.

2. La *i* inicial, porte o no *h*, seguida de vocal és pronunciada com a consonant *i* formen diftong; *hie-na*, *io-de*.

3. La *i* i la *u* febles no formen diftong amb la vocal següent: *a-na-to-mi-a*, *his-tò-ri-a*, *pèr-du-a*.

Però es produïx diftong de *u* seguida de vocal si davant de la *u* hi ha *g* o *q*: *llengua*, *qües-ti-ó*.

4. Cal trencar al final de ratlla les lletres dels grups *ix, rr, ss, tz*: *coi-xa, ser-ra, rès-sec, dot-ze* (però no el dígraf *ny*: *Es-pa-nya*).

5. Les lletres dels prefixos *an, con, en, in, des, ex, sub, trans*, no s'han de separar encara que seguixca vocal: *an-hidre, con-hort, in-apetència, sub-hasta, trans-atlàntic*.

EXERCICI PRIMER.—Copiar les paraules següents, separant-ne les síl·labes amb un guionet:

airada, boira, creuen, ingènua, massa, atròfia, escolania, miop, gaita, centúria, esplai, esplaiar, memòria, bilingüe, obliquïtat, suïssa, ambigua, trauen, traïdoria, desclouen, emparrat, encaixar, pronuncien, pairal, aigua-moll, anatomisar, església, transacció, boina, mai, taula, reina, pausa, delinqüència, deshonorat, baixesa, Jaume, Joan, saüc, subaltern, vaixell, inhòspit, aperdiganat, aiguaneu, exhortar, buit, fetge, dotze, desintegrar, deshora, inapetència, coixinera, guanter, iambe, cuetejar, qüestió, pasqua, encauar-se, corredor, subhasta, nissaga, morrió.

Un mot és anomenat *agut, pla* o *esdrúixol* segons que la seua síl·laba tònica (sobre la qual es carrega la veu en pronunciar-la) siga l'última, la penúltima o l'antepenúltima.

Aguts: *aniré, cantar, medicinal.*

Plans: *metge, cànter, taula.*

Esdrúixols: *metàfora, història, estúpida.*

EXERCICI SEGON.—Posar les paraules següents en tres llistes: 1.ª, *agudes*; 2.ª, *planes*, i 3.ª, *esdrúixoles*, separant-les en síl·labes:

manobre, pinzell, sabó, pinyol, general, piano, mà-

nega,, espardenya, escórrer, pissarra, Màntua, anatomia, Lluïsa, Còrdova, mentida, morter, clavell, màquina, mallalt, gemegar, jutge, estómac, plàstic, ciència, polític, butaca, escuàlida, transitori, casament, títol, supremacia, reverència, llorer, península, clàusula, íntim, impressionista, relacions, sastreria, transigir, exhibició, trossos, viatge, aquàrium, ofec, còncav, recau, lingüística, solemnia, prohibir, oím, deuen, presència, Pompeia, sollicitació, perpetuïtat, fondària, desencisar, assassinar, quaranta, esmorteïment, millèsim, mil·límetre, enrabià, pàtria, pòstuma, menyspreable, oient, història, aniran, emperadriu.

Lliçó II

Accentuació gràfica

1. L'accent gràfic és de dues maneres: accent *greu* (*cantaràs*), que va d'esquerra a dreta sobre la vocal tònica. I accent *agut* (*músic*), que va, sobre la vocal, de dreta a esquerra.

Quan la *a*, la *e* oberta i la *o* oberta s'han d'accentuar, ho hem de fer amb l'accent greu: *revàlida*, *Bèlgica*, *còpia*.

Quan la *u*, la *i*, la *e* tancada i la *o* tancada s'han d'accentuar, ho hem de fer amb l'accent agut: *únic*, *aní*, *correré*, *falcó*.

2. No totes les paraules s'accentuen gràficament. Duen accent gràfic:

a) Les *polisíl·labes agudes* que acaben en alguna de les dotze terminacions següents: *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *as*, *es*, *is*, *os*, *us*, *en*, *in*, en què la *i* o la *u* no formen part d'un diftong. Exemples: *anirà*, *vindré*, *torní*, *balcó*, *fugiràs*, *francès*, *pastís*, *capciós*, *fartús*, *encén*, *Pequín*.

b) Les *planes* que no acaben en les dotze terminacions dites. Exemple: *cònsol*, *epíleg*, *exàmens*, *paràgraf*, *passariéu*.

c) Totes les paraules esdrúixoles. Exemples: *hipòtesi, fàbrica, clemència*.

EXERCICI PRIMER.—De totes les paraules que van accentuades, algunes indegudament, llevar els accents sobrers i fer amb elles tres llistes: 1, agudes; 2, planes; 3, esdrúixoles:

cànvi, míssa, còrda, boinéta, València, àire, glòria, mòbil, sèrie, baràna, Jòrdi, Antònia, futur, cànter, panís, felíc, humít, bòlid, càpsa, capsér, àrdua, violència, tèbi, trencarà, meséll, ningú, salut, veïnàt, rèina, París, mànec, mànega, pujól, llàpis, entén, anglès, María, constància, paròt, silenciós, còsta, víla, llençòl, sabàtes, menjànt, Salomó, bisturí, Còsme, manòbre, vèla, sòla, hòme, Ramón, advertieu, cantà, estimàvem, titòt, àngels, morínt, crímen, crímens, lleteròla, ròja, dútxa, cantarà, cantaràn, mèlsa, día, Madrid, vestía, bèstia, múltiple, ensiam, insistirém, Túria, escoltàvem, mèco, espigol, espigolàvem, espigolarém, espigolaríem.

EXERCICI SEGON.—Copiar les paraules següents i posar els accents que calga:

aflicció, almívar, aniras, correríes, Rosa, ningú, passadis, voldrà, estimare, compri, corco, equivalència, ergastula, pendol, fisiolog, economic, penal, bugia, ferrus, accessori, frances, aconsolar, grandios, encen, clemència, esplin, hidrofob, demència, arab, morta, carrec, tauła, centigrad, avid, contra-prova, telegraf, govern, esglai, cataleg, acetilen, facil, cami, camins, atom, diafan, sabo, telefon, epoca, index, area, boiros superflua, atlas, licit, memoria, complau, cadaver, harmonium, raons, intel·ligència, respon.

Lliçó III

Accentuació gràfica (continuació)

1. Ultra les paraules indicades en les regles anteriors (veja's lliçó I), s'accentuen les següents, no compreses en les regles, per a què la significació de les quals no siga confosa amb les mateixes paraules no accentuades:

bé (espanyol, *bien*).

bóta (esp., *tonel*).

cós (esp., *carrera*).

déu (esp., *dios*).

dóna (del verb *donar*).

és (del verb *ser* o *ésser*).

féu (del verb *fer*).

fóra (del verb *ésser* o *ser*).

jóc (sinònim de *joquer*).

mà (esp., *mano*).

més (adverbi; esp., *más*).

mèu (sinònim de *miol*).

mòlt (del verb *moldre*).

món (esp., *mundo*).

móra (nom de fruita).

nét (esp., *nieto*).

nós (pronòm fort: *vingau amb nós*).

ós (esp., *oso*).

pèl (esp., *pelo*).

què (pronòm interrogatiu i relatiu darrere preposició).

sé (del verb *saber*).

sèu (esp., *sebo*).

sí (adverbi afirmatiu).

sóc (del verb *ésser* o *ser*).

sòl (esp., *suelo*).

són (del verb *ser* o *ésser*).

té (del verb *tindre*).

ús (substantiu; esp., *uso*).

véns (del verb *vindre*).

véu (del verb *vore*; però no en el present d'indicatiu, que és *veu*).

vés (del verb *anar*).

vós (pronòm personal fort: *us vullc a vós*).

EXERCICI PRIMER —Accentuar correctament les frases següents:

El pastor porta el be a la carnisseria.—Els hòmens mes valents son ací.—El boter calça unes botes noves.—Ahir sabies be la lliçó.—Demà baratarem la bota del vi novell per una bota mes gran.—El corredor Nurmi ha guanyat el cos internacional.—Te tot el cos mullat.—La meua dona no dona prou almoines.—A les deu eixirà el correu.—Per a que vingues tu aniré jo també.—Tocarà la campana en alçar a Deu.—Vosté em deu cinc pessetes.—Que volies tu?—El cacic feu una mala obra.—Dona la ma als amics.—El joc de pilota no va

be.—Per ací es diu que l'Ambrosi es molt bo.—Si no fora per mirar, vos llençava fora de l'església.—A vos no us he de dir si podeu anar a collir plàtans.—No digueu ni si ni no fins a saber la veritat.—Ma germana es morta ja.—El mes de juliol sol fer molta calor.—El meu gat fa dos miols.—Soc molt content perquè he molt hui el meu blat.—Mon cosí ha corregut molt de mon.—He vist una mora que ven mores d'esbarzer.—El net de Maria es un jove que sempre va net.—A l'os del parc li van llançar un os de gallina.—A cal barber li han retallat el pel.—Jo soc dels que fan i venen socs.—Gita't al sol i prendràs be el sol.—Vens molt d'arròs perquè vens a comprar-lo a València.—Ves a Xàtiva i vine quan pugues.—Vos no sabeu distingir els bons dels dolents.

EXERCICI SEGON.—Copiar les frases següents i llevar els accents sobrets:

Em dóna un pom de flòrs.—El germà d'Antònia s'ha tornat bòig.—Semblava sà i té poca salut.—Tot el que em diu és fàls.—Segaré l'herba amb la falç nova.—Et dic què té un gat ròig.—Es morirà, però encara no és mòrt.—Em fa gòig el que tú em dones.—En tocar, Vanella feu tòc, tòc.—Vora el fòc es passa bé l'hivern.—En oir el sò de les campanes marxà al carrer.—L'arròs està bó de veres.—Pren el té i ves al teatre.—Ja no té sòn.—Pel que es veu, sí que s'ha ficat al sí el paper nèt.

Lliçó IV

Ús de la dièresi

1. Els dos punts que s'escriuen damunt de la *u* per a indicar que esta vocal no és muda, és el signe anomenat *dièresi*. Exemples: *següent, ambigüitat, qüestió*.

Si en les combinacions *ue* i *ui* darrere *g* o *q* no hi ha *dièresi*, la *u* és muda i, per tant, no se pronuncia. Exemples: *guerra, quinquer*.

2. Escrivim també dièresi damunt la *i* o la *u* quan van seguides de vocal i no actuen com a consonants. (Actuen com a consonants la *i* de *joia* i la *u* de *cauen*.) I quan no formen diftong amb la vocal anterior (en cas de no portar accent gràfic. Exemples: *agraïa, veïna, oïm, diürn*.

Però escriurem: *beneïem, beneïeu, veï, beneïs, beneïrem, beneïreu, deïfic*.

3. No porten dièresi els sufixos *isme, ista*. Exemples: *altruisme, egoïsta*.

4. En els verbs de la tercera conjugació en els que la darrera lletra radical és una vocal, les terminacions acabades en *i* són escrites amb una dièresi sobre esta lletra, manco en aquelles formes en què la *i* és escrita *í*.

Exemple: *agraïem, agraïeu; agraïrem, agraïreu, agraï.*

Així, porten dièresi:

agraïxc, agraïxes, agraïx, agraïxen.

agraïxca, agraïxques, agraïxen.

agraïm, agraïu, agraïa, agraïes, agraïxen.

agraïres, agraïren, agraïsses, agraïssen.

agraït, agraïda.

No porten dièresi:

l'infinitiu: *agraïr.*

el gerundi: *agraïnt.*

el futur: *agraïré.*

el condicional: *agraïria.*

5. No porten dièresi les paraules formades amb prefixos. Exemples: *coincidència, reunió, autointoxicar, contraindicació.* (Però escriurem *reïx* (de *reeïxir*) i *reïll*, *reïllar*.)

6. No porten dièresi les terminacions llatines *um* i *us*. Exemples: *harmòni^um, Pius.*

EXERCICIS:

a) Llevar de les paraules següents les dièresis sobreres i accentuar aquelles a les quals corresponga l'accent:

oïr, monoteïsta, suïs, desapropiació, equador, eqüestre, traïció, traïr, país, oïnt, paül, mèdiüm, Sírriüs, ve-niëu, genuü, autoïnjecció, descuït, veïna, veï, llüim, créï-xer, raïm, atribuïa, atribuïes, atribuïen, heroïna, beneït, traduïble, continuïtat, diürnal, agraïnt, intuïtiu, tra-duïble, continuïtat, Sírriüs, diürnal, agraïnt, intuïtiu, tri-ümvöir, llüessor, egoïsme, ideïsta, païr, malaïnt, fruïré, fruïria, aquàriüm.

b) Copiar les formes següents del verb *traduir*,

posant les dièresis que falten i llevant els accents sobers:

Infinitiu: *traduïr*.

Gerundi: *traduïnt*.

Present d'indicatiu: *traduïxc, traduïxes, traduïx; traduïm, traduïu, traduïxen*.

Present de subjuntiu: *traduïxca, traduïxques, traduïxca; traduïm, traduïu, traduïxquen*.

Imperatiu singular: *traduïx*; plural: *traduïm, traduïu*.

Imperfet d'indicatiu: *traduïa, traduïels, traduïa; traduïem, traduïeu, traduïen*.

Imperfet de subjuntiu: *traduïs, o traduïra; traduïses, o traduïres; traduïs, o traduïra; traduïssen, o traduïrem; traduïsseu, o traduïreu; traduïssen, o traduïren*.

Perfet d'indicatiu: *traduï, traduïres, traduï; traduïrem, traduïreu, traduïren*.

Participi passat: *traduït, traduïda; traduïts, traduïdes*.

Futur: *traduïré, traduïràs, traduïrà; traduïrém, traduïréu, traduïràn*.

Condicional: *traduïria, traduïries, traduïria; traduïriam, traduïriem, traduïrien*.

Lliçó V

La terminació dels adjectius

En el nostre parlar hi ha adjectius terminats en *a* (*idiota, agrícola, hipòcrita*) que són aplicats als substantius masculins i als femenins indistintament (*home idiota; dona idiota*). I adjectius terminats en *e* (*insigne, fúnebre, jove*) que són aplicats també als substantius masculins i als femenins indistintament (*home insigne, dona insigne*). Són els adjectius d'una sola terminació.

Hi ha adjectius terminats en *e* que en aplicar-los a un substantiu femení canvien la *e* en *a* (*raïm agre, poma agra; carrer ample, plaça ampla*).

També hi ha adjectius que terminen en consonant (*dolç, net, roig*), però en aplicar-los a un substantiu femení canvien la terminació (*fruit dolç, taronja dolça; home net, dona neta; pèl roig, tela roja*).

Hi ha, doncs, adjectius d'una i de dues terminacions.

1. Són adjectius d'una terminació quasi bé tots els que terminen en *e* neutra (*amable, bilingüe, cèlebre*). N'hi ha que terminen en *a* i també són d'una sola terminació (*agrícola, belga, indígena*).

2. Són de dues terminacions els acabats en *cte*

(*exactè, exacta*). Els acabats en *pte* (*apte, apta*). Els acabats en *gne* (*digne, digna*), llevat *insigne*.

També són de dues terminacions, entre altres, els següents adjectius: *agre, atre, ample, aspre, còmode, culte, destre...*, els femenins dels quals fan: *agra, atra, ampla, aspra, còmoda, culta...*

EXERCICIS:

Aplicar els adjectius següents a un nom masculí i a un de femení:

acomodable, pobre, exsangüe, alegre, apte, negre, rèprobe, benigne, sinistre, illustre, excusablà, agre, digne, atre, indemne, noble, simple, vostre, agrícola, feble, triple, inepte, tendre, vèrnacle, ximple, múltiple neutre, estimable, soluble, confortable, pulcre, magre, dolç, sec, vaga, doble, fúnebre, jove, idòlatra, abstracte, insigne, probable, rude, directe, corrupte, quàdruple, esquerre, ímprobe, terrestre, hipòcrita, nòmada, iconoclasta, univalva, idiota, homicida, celta, pulcre.

Model:

home *pobre*

dona *pobra*

home *net*

dona *neta*

home {
dona { *jove*

home {
dona { *cèlebra*

Lliçó VI

Ús de l'apòstrof

1. Els articles *el* i *la* quan van davant una paraula que comence en vocal o *h* es reduïxen a *l'* (ço és, perden la vocal i és substituïda per un apòstrof (')). Exemples: *l'arbre, l'egua, l'iris, l'hora, l'uncla.*

Però davant paraules femenines que comencen en *i* o *u* febles, ço és, que no porten accent tònic, ha d'usar-se l'article *la* sense apòstrof. Exemples: *la idea, la història, la unió, la humanitat.* (Note's com en estos exemples la veu no es carrega ni en la *i* ni en la *u* inicials.)

Formen excepció les tres paraules següents: *host, ira, una* (quan *una* és substantiu —hora del rellotge—), que sempre porten l'article *la*, sense apòstrof, per exigències de pronúncia. Exemples: *la host del rei; la ira l'encega; la una de la nit.*

2. Les contraccions *del* (*de + el*) i *al* (*a + el*) es descomponen quan van davant una paraula que comence en vocal o *h*. Escriurem: no *del amo*, sinó *de l'amo*; no *al arbre*, sinó *a l'arbre*; no *al home*, sinó *a l'home*.

3. La preposició *de* es transforma en *d'* quan va

davant una paraula que comence en vocal o *h*. Exemples: *d'home, d'ara, d'àliga, d'història*.

EXERCICIS:

a) Substituir la ratlleta que hi ha davant cada una de les paraules següents amb l'article corresponent (*el, la, l'*):

—*riu*, — *casa*, — *hort*, — *India*, — *hindú*, — *llibre*, — *hora*, — *escola*, — *avi*, — *ira*, — *os*, — *ordi*, — *illa*, — *unitat*, — *ús*, — *intelligència*, — *aigua*, — *hisenda*, — *hòstia*, — *humanitat*, — *universitat*, — *olla*, — *ull*, — *taula*, — *humitat*, — *host*, — *aire*, — *ferro*, — *il·lusió*, — *unificació*, — *interí*, — *irat*, — *unglot*, — *uniforme*, — *orgue*, — *escolà*, — *exhalació*, — *Isabel*, — *ombra*, — *hulla*.

b) Copiar les frases següents, corregint-ne les errades:

1. *El home del sac.*
2. *La casa d'els sorolls.*
3. *Raig de aigua.*
4. *Una arrova d'oli.*
5. *El sant del agüelo.*
6. *La oreneta de plata.*
7. *L'Universitat de València.*
8. *Es prenia un got de orxata.*
9. *Vingué a l'una d'el matí.*
10. *No estime ni la una, ni la atra.*
11. *La pols de l'era.*
12. *L'Història de Egipte.*
13. *Els misteris del India.*
14. *Els drames del aire.*

15. *L'intelligència entre obrers i patrons.*
 16. *La unió fa la força.*
 17. *La hora de anar al aigua.*
 18. *El Himne de la Exposició.*
 19. *L'òliba no es xupla el oli.*
 20. *L'host de'l rei En Jaume.*
 21. *L'ira li encega l'intellecte.*
 22. *Ve a les dotze i marxa a la una.*
 23. *La humitat rovella el ferro.*
 24. *Els furs del home.*
 25. *La inutilitat del armament antic.*
- c) Copiar la següent poesia, corregint-ne les errades:

EPIGRAMA

*El cep, tot espampolat,
 don'ls raims de topazi;
 la olivereta ha pagat
 el seu dèbit olivaci;
 i la figuera ha fruitat
 fins a caure en desficaci.*

*Dins d'el freu i d'el abís
 viu vida lliure el baladre.
 Fa dignament cas omís
 de'l llaurador i'l aladre.
 I sòls ofrena un somris
 mig de àcrata i mig de lladre.*

FRANCESC ALMELA I VIVES

(De *L'Espill a Trossos*.)

Llicó VII

Ús de B-P

1. En principi de paraula s'escriu amb *b* i no amb *p* les síl·labes *ab*, *ob* i *sub*, i s'escriu amb *p* la síl·laba *cap*. Exemples:

abdomen, abjecció, absència, abstracte, abscissa, absurd;

objecte, obscur, obtindre, obcecació;

subdivisió, subjecte, submergir, subsistir, substància, subterfugi, subvenció;

cap, capçal, capficar, capgirar, captar, captivar, captindre.

Excepcions:

apte, optar, opció, òptic, òptim;

cabdal, cabdell, cabdill.

Tant la regla com les excepcions s'estenen als composts i als derivats (de *substància*, *insubstancial*; de *cabdell*, *cabdellar*).

2. En principi de paraula s'escriu generalment *p* davant les lletres *t*, *c*, *s* o *n*, i s'escriu *b* davant *d*. Exemples:

acceptar, precepte, adoptar;

inèpcia, adopció, erupció;

catalèpsia, eclipsi, copsar;

hipnòtic;

hebdomadari, molibdèn.

Són excepcions: *dissabte, dubte, sobte.*

3. En fi de paraula darrere vocal s'escriu generalment *p* (*cap, tip, escup, llop, rep, cup* (recipient)).

Són excepcions les paraules terminades en *fob*, com *hidròfob*; les terminades en *síllab*, com *monosíllab*; i les paraules *adob, aljub, àrab, boabab, club, enxub, gàlib, nabab, tub* i *cub* (espanyol, *cubo*).

4. En fi de paraula darrere consonant s'escriu *b* en les paraules els femenins o derivats de les quals porten *b*; i s'escriu *p* en aquelles els femenins o derivats de les quals porten *p*. Exemples:

calb (*calba*).

destorb (*destorbar*).

corb (*corbera*).

tomb (*tombar*).

serp (*serpent*).

camp (*camperol*).

llamp (*llampegar*).

palp (*palpar*).

5. S'escriu amb *b* la preposició *amb* o *ab* (preferible *amb*).

EXERCICIS:

a) Copiar les frases següents, corregint-ne les errades:

1. *Aquell rei apdicà la corona.*

2. *Era un tema tan apstracte que quasi era absurd estudiar-lo.*

3. *L'absència de beguda ens féu pensar en una reunió d'apstemis.*
4. *Es un subjecte sense substància.*
5. *El capdill obtà per captindre's.*
6. *No féu cap adebte.*
7. *El submarí es supmergí en un moment.*
8. *Captiva la seua opstinació.*
9. *No havia opstacle que ell no salvava.*
10. *De sopte li vingueren els duptès.*
11. *El volcà és en erupció.*
12. *El dissapte comprarem un capdell de fil.*
13. *Capgirava la conversa, aportant suptèrfugis.*
14. *L'adobció de l'infant es féu sense obstacles.*
15. *Ens farà l'opsequi de dir-nos què ha opservat durant l'eclipsi de sol.*

b) Copiar les paraules següents, destriant-les en quatre llistes:

1. Acabades en *p* darrere vocal (exemple: *rep*).
2. Acabades en *p* darrere consonant (exemple: *serp*).
3. Acabades en *b* darrere vocal (exemple: *àrab*).
4. Acabades en *b* darrere consonant (exemple: *corb*).

destorb, tomb, filàntrop, hidròfob, bulb, orb, adob, eixarop, tub, palp, cub, romp, corb, calb, xop, alarb, estrep, serp, torb, rep, rumb, llamp, balb, grup, àrab, esclop, cap, llop, tip, colp, sap, escup, cup, trissíllab, boabab, aljub, cep.

Llicó VIII

Ús de G-C

1. En mig de paraula s'escriu *c* davant *c*, *t*, *s* o *z*.
Exemples: *acció*, *tacte*, *dàcsa*, *eczema*.

2. En mig de paraules s'escriu *g* davant *m*, *n*, *d* o *g*. Exemples: *augment*, *sagnar*, *Magdalena*, *suggerir*.

Són excepcions: *dracma*, *aràcnid*, *estricnina*, *tècnic*, *anècdota*, *sinècdoque*.

3. En fi de paraula s'escriu *c* darrere vocal. Exemple: *drac*, *rec*, *escric*, *sóc*, *poruc*, *estòmac*, *prèssec*, *únic*, *equivoc*.

Però s'escriuen amb *g* final darrere vocal les paraules que terminen

en *fag*, com *sarcòfag*;

en *fug*, com *centrífug*;

en *leg*, com *pròleg*;

i les paraules següents, que també són excepció: *demagog*, *pedagog*, *estrateg*, *nàufrag*, *pèlag*, *cartilag*, *aeròpag*, *càstig*, *pròdig*, *zig-zag*.

4. En fi de paraula darrere consonant s'escriu *c* o *g* segons l'escriptura d'atres paraules de la mateixa família. Exemples:

blanc (amb *c*, per *blanca*), *corc* (per *corcar*), *fosc* (per *fosca*), *arc* (per *arcada*), *desfalc* (per *desfalcar*).

sang (amb *g*, per *sangonós*), *llarg* (per *llarga*), *alberg* (per *albergar*), *dramaturg* (per *dramatúrgia*), *dring* (per *dringar*).

5. S'escriu amb *c* la primera persona del present d'indicatiu. Exemple: *Prenc, venc, fonc, entenc*.

EXERCICIS:

a) Copiar les frases següents, omplint els buits amb estes paraules:

accent, occident, pacte, exacte, sacsó, facsímil, eczematós, diafragma, pigmeu, cognom, magnòlia, tècnic, estricnina, dracma, maragda, amígdales, anecdotari, suggestiu, públic, desfalc, arc, blanc, fosc, amarg, taumaturg, fang, zòdfig, febrífug, anàleg, demagog, càstig, pedagog, pròdig, naufrag.

1. *Com ha plogut hi ha molt de ...*
2. *Els enemics firmaren un ... de pau.*
3. *El sol es pon per ...*
4. *Ha vingut un ... a muntar la màquina.*
5. *El gos morí perquè li donaren ...*
6. *El ... d'esta màquina de retratar és molt bo.*
7. *El que practica la demagògia és un ...*
8. *El lladre tindrà el seu ...*
9. *Encén el llum, que s'ha fet ...*
10. *La nostra revista reproduïx en ... una obra antiga.*
11. *Es ... perdre un fill.*
12. *Té un anell amb una pedra que es diu ...*
13. *El ... aplaudí la comèdia.*

14. *Ha tornat a casa el fill ...*
 15. *El paper ... és bo per a escriure.*
 16. *Visitarem l' ... de Cabanes.*
 17. *El compte és ...*
 18. *Pestalozzi és un gran ...*
 19. *L' ... s'ha de curar l'eczema.*
 20. *La ... és una flor blanca.*
 21. *De nom és Antoni i de ... Montblanc.*
 22. *Es tan baixet que bé se li pot dir ...*
 23. *La ... és una moneda antiga.*
 24. *Ha volgut operar-se les ...*
 25. *El Banc té un ... de tres mil pessetes.*
 26. *Fraï Vicent Ferrer era ...*
 27. *El ... pugué guanyar la platja.*
 28. *El que tu em dius és ... al que ella em digué.*
 29. *Sap tantes anècdotes que en farà un ...*
 30. *El seu caràcter és molt ...*
 31. *Este insecte, com no menja si no són matèries animals, es diu ...*
 32. *Un medicament ... perquè lleva la febra.*
 33. *Té l' ... dels francesos.*
 34. *La camisa té un ... dalt del colze.*
- b) Copiar les frases següents, corregint-ne les errades:
1. *En vore sanc tota s'esglaià.*
 2. *Du un doblec als pantalons.*
 3. *Volia regar i no trobava reg.*
 4. *Ja he fet el seu encàrreg.*
 5. *Es més amarc que la fel.*
 6. *El rellampeg ens cegà.*
 7. *Entenc que ell és un sacrílec.*

8. *El carrer fa un zic-zac.*
9. *L'antropòfag es menja la carn humana.*
10. *Ha publicat el catàlec de l'Exposició.*
11. *El geòleg estudia la comarca.*
12. *El dramaturc estrenà un drama titulat "La dracma".*

Llicó IX

Ús de D-T

1. En principi de paraula i davant consonant s'escriu amb *d* la síl·laba *ad*. Exemples: *addició, adjudicar, admirar, adscriure, adverbí, advocat*.

Excepcions: *atlas, atlàntic, atleta, atmosfera*.

2. Si la paraula no comença per *ad*, generalment s'escriu amb *t*. Exemples: *viatge, platja, ritme, ètnic, potser, tatxar, guitza*. Excepció: *cadmi*.

3. En fi de paraula s'escriu, per regla general, *t*. Exemples: *prat, malalt, art, elegant, rebost, pretext*.

Excepcions:

a) S'escriu amb *d* darrere consonant en aquelles paraules els femenins i els derivats de les quals presenten una *d*: *bastard* (amb *d*, per *bastarda*), *verd* (per *verda*), *record* (per *recordar*).

b) S'escriu amb *d*, darrere vocal, en les paraules planes els femenins i derivats de les quals porten una *d*: *àcid* (amb *d*, per *àcida*), *òxid* (per *òxida*).

c) S'escriu amb *d*, darrere vocal, les paraules femenines que terminen en *-etud* i *-itud*. Exemples: *quietud, sollicitud*.

Note's que la paraula *gran* no porta *d* final, no obstant *grandària*, *engrandir*.

EXERCICIS:

a) Escriure els primitius o les formes simples que acaben en *d* o *t* i destriar-los en dues llistes (de quinze paraules cadascuna); una, les que acaben en *d*, i l'altra, de les que acaben en *t*:

bastardia, lluentor, fonteta, oxidació, caldejar, educanda, elegància, tumultuós, artifici, ajustar, tardar, fecunda, evidència, retrogradar, vagabundatge, estupendíssim, textual, reverenda, praderia, malaltia, altesa, rotunditat, pontet, fluïdesa, nebotet, profunditat, empeltar, santíssim, acordar, càndida.

Així:

En *d*, *bastardia*: *bastard*.

En *t*, *lluentor*, *lluent*.

b) Copiar les següents frases, corregint-ne les errades:

1. *L'adleta farà una exhibició.*
2. *Atmire l'advocat senyor X.*
3. *Dotzena de frare.*
4. *Féu un viage a Portugal.*
5. *El vert del prat és estupent.*
6. *Tant ho ha engrandit que ja és massa grand.*
7. *Es un matrimoni fecund.*
8. *Volia portar estendart.*
9. *Està sort com una rella.*
10. *El seu recort ens ompli la vida.*
11. *Baixa molta aigua per l'assut.*
12. *En la resta hi ha minuend i subtrahend.*

13. *Este refresc està àcit.*
14. *La taràntula és un aràgnit.*
15. *Suècia és al nord, i Grècia, al sud.*
16. *Està fent-se massa tart.*
17. *El cart és punxagut. .*
18. *Entre les roses hi va un nard.*
19. *Com és bastard tots li diuen bort.*
20. *Es posà a estribor de la barca.*

Lliçó X

Ús de B-V

1. Davant *l* i *r* s'escriu sempre *b*. Exemples: *blau*, *problema*, *sublim*, *braç*, *pobre*, *cobrir*.

(*avril* i *cadavre* són grafies dolentes; cal escriure *abril* i *cadàver*.)

2. Dins les diferents formes d'una mateixa paraula i dins les paraules d'una mateixa família, a una *u* correspon una *v*: *nou*: *nova*, *novell*, *renovar*; *blau*: *blava*, *blavor*, *emblavir*, *blavejar*.

I a una *b* o a una *p* correspon una *b*.

corb: *corba*, *encorbar*;

llop: *loba*, *lobet*.

Cal notar que dins estes famílies de paraules hi ha algunes pseudo-derivades que trenquen la regla: Ex.:

corba, però *curvilini*.

calb, però *calvície*.

prova, però *probable*.

llavi, però *labial*.

3. Si comparem l'espanyol amb el valencià trobem

que, en general, a una *b* espanyola correspon una *b* valenciana. Exemples:

bueno = *bo*.

bolsa = *bossa*.

jabón = *sabó*.

I que a una *v* espanyola correspon una *v* valenciana. Exemples:

vino = *vi*.

viento = *vent*.

favor = *favor*.

Hi ha, però, excepcions, algunes de les quals anotem:

abeto = *avet*.

abortar = *avortar*.

alcoba = *alcova*.

baba = *bava*.

carabela = *caravella*.

caballo = *cavall*.

Esteban = *Esteve*.

nube = *núvol*.

taberna = *taverna*.

bóveda = *volta*.

I així també són excepcions:

móvil = *mòbil* (*automòbil*, *locomòbil*).

savia = *saba*.

calvo, *calva* = *calb*, *calba*.

convoy = *comboi*.

desenvuelto = *desimbolt*.

vaho = *baf*.

verbena = *berbena*.

verruga = *berruga*.

viga = *biga*.

volcar = *bolcar*.

4. A la terminació verbal espanyola *aba* correspon la terminació valenciana *ava*, o *sig*a, totes les formes del pretèrit imperfecte d'indicatiu, dels verbs de la primera conjugació (terminats en *ar*: *parlar*, *sopar*, *cantar*.)

parlava, no *parlaba*.

parlaves, no *parlabes*.

parlava, no *parlaba*.

parlàvem, no *parlàbem*.

parlàveu, no *parlàbeu*.

parlaven, no *parlaben*.

passava, *cantava*, *sopava*, *bolcava*, *estava*, *anava*, *mullava*, *trencava*, *esperava*, etc.

EXERCICIS:

a) En les quaranta paraules següents n'hi ha deu ben escrites. Fer amb elles una llista i amb les atres trenta fer-ne una atra, corregint-ne les errades:

bevedor, *escribint*, *haber*, *plòbia*, *sabem*, *automòvil*, *vritat*, *savut*, *sabi*, *renovar*, *dèvit*, *caballer*, *recanbi*, *naba*, *rebentar*, *llabi*, *xabacà*, *pabelló*, *covard*, *advocat*, *traba*, *escribia*, *rabe*, *corv*, *jabelina*, *bogar*, *gleva*, *rabal*, *cantaba*, *curvilini*, *Còrdoba*, *Habana*, *llepaba*, *cascavell*, *filaba*, *babejar*, *cantàbem*, *calbície*, *bena*, *sabièsa*.

b) Copiar les frases següents, corregint-ne les errades:

1. *Perquè sabia molt li dien el sabi.*
2. *El corb fa una corva.*
3. *Tenim vi novell.*
4. *Una estrebada i el caball no es mobia.*

5. *La blabor del cel tot ho emblavia.*
6. *La nit de la verbena ballaba bé.*
7. *La saba del pi.*
8. *Un bermell pujat de to.*
9. *Reventà una coverta de l'automòvil.*
10. *Pintaba unes gabarres en el port.*
11. *Posava el cascabell al gat.*
12. *El seu trevall era d'espavilat.*
13. *Tenia un gravat del segle XV^a.*
14. *La jobe era esbelta i viva.*
15. *El Governador és cordobès.*

Lliçó XI

Ús de G-J

1. Davant *e* i *i* escriurem *g* i no *j*, per regla general. Exemples: *gesta*, *gent*, *girar*, *Girona*.

Escrivim *rajar*, però *rages*; *viatjar*, però *viatges*; *jutjar*, però *jutge*; *penjar*, però *penges*; *enveja*, però *envegem*.

2. Davant *ecc* i *ect* escrivim *j*. Exemples: *abjecte*, *projecte*, *adjectiu*, *abjecció*, *subjecció*, *injecció*.

3. Escrivim *j* en les paraules següents: *jeia*, *jeure*, *jerarquia*, *jeroglífic*, *jersei*, *majestat*...

4. Escrivim *j* en alguns noms propis i en llurs derivats. Exemples:

Jesús (*jesuïta*), *Jeroni Jeremies* (*jeremiada*), *Jerusalem*, *Jehovà*.

EXERCICIS:

a) En les trenta paraules següents n'hi ha quinze de ben escrites. Fer una llista amb elles, i amb les atres quinze fer-ne una altra, corregint-ne les errades:

gelatina, *jeladora*, *gipó*, *jirafa*, *gera*, *geràrquic*, *hidrogen*, *metje*, *gemec*, *jelor*, *gimnàs*, *passetjem*, *general*, *patjes*, *llepolejar*, *geremiada*, *prestatge*, *vaja*, *ma-*

gestuós, lletjor, plantatje, jesuític, menjívol, jubilació, juliol, jardí, jeniva, jínjol, enjinyer, lejitim.

b) Copiar les frases següents, corregint-ne totes les errades ortogràfiques:

1. *El metje curaba una malalta.*
2. *Regirà fins l'alcoba.*
3. *L'astròlec explicaba una lliçó d'astrolojia.*
4. *La neuràljia no'l deixa biure.*
5. *Amb este objecte aniràs on voldràs.*
6. *Està supjecte a revisió.*
7. *La subjecció no li proba.*
8. *Ha caigud en la més baixa abjecció.*
9. *Els viatjès son cars.*
10. *Hi ha un jesuita jironí.*
11. *Aní a Valencia el mes de jener passat.*
12. *Porta un gersei a quadros vlancs i negres.*
13. *L'ingectable em costa quatre pessetes.*
14. *"El maniquí d'argila" es una noveleta.*
15. *Quan escrigues no poses massa adjectius.*

Llicó XII

Ús de la lletra muda H

1. Per motiu etimològic hi ha paraules valencianes que porten *h* inicial o en mig. Exemple:

home, haver, conhort, subhasta.

No es pot donar, puix, cap regla ortogràfica per a l'ús correcte d'esta lletra muda.

Generalment, en valencià s'escriu amb *h* les paraules que en espanyol s'escriuen amb la tal lletra. Recordem, però, que a algunes poques paraules amb *h* espanyola correspon *f* valenciana (*forn, farina, fer*).

2. Hi ha unes quantes paraules que en espanyol s'escriuen sense *h* i que les corresponents valencianes sí que la porten. Exemples: *ham, hivern, hissar, harmonia, filharmònic, subtrahend...*

3. S'escriu *h* final en les interjeccions. Exemples: *ah!, eh!, oh!, bah!*

4. La combinació *ch* no és pròpia del valencià.

Es tolera:

En paraules estrangeres adaptades sense canvi ortogràfic: *lunch*.

En els cognoms, per ser tradicionals: *Lluch*.

En la paraula *chor* i derivats (*chorista, chorejar*,

choral, etc.), però també podem escriure *cor*, *corista*, *corejar* i *coral*.

Cal suprimir-la en final de noms geogràfics. No *Albuixech*, sinó *Albuixec*.

En els casos en què es tolera, el so de *ch* és sempre *c* (= *k*), llevat de les paraules estrangeres d'adopció: *chic* (fr.).

5. Escrivim sense *h*: *abillar*, *os* (*hueso*), *ou* (*huevo*), *orfe* (*huérfano*), *orxata*.

EXERCICIS:

a) Amb les quaranta paraules següents fer dues llistes de vint cadascuna. Una amb les que han de dur *h*, i l'altra amb les que no n'han de dur:

hort, *erba*, *air*, *hereu*, *honorable*, *èrnia*, *aderència*, *hulla*, *coesió*, *ortalissa*, *veicle*, *armòni*, *ecatombe*, *emorràgia*, *host*, *ostal*, *exhalació*, *aniïlar*, *eroïna*, *inhumà*, *orxateria*, *hordi*, *houera*, *hos*, *orfelinat*, *oreneta*, *benhaurat*, *heura*, *hegua*, *heucaliptus*, *hou*, *ovari*, *hipecacuana*, *hiodur*, *hossut*, *ermità*, *ert*, *habillament*, *orfeó*, *horgull*.

b) Copiar les frases següents posant *h* allà on calga i llevant-la on no ha d'haver-ne:

1. *Les begudes halcòliques no són bones per a la salut.*
2. *En entrar en l'habitació féu un ah! de sorpresa.*
3. *Volia peixcar i es comprà un am.*
4. *Aurem d'escoltar l'armòni.*
5. *L'erbolari està herniat.*
6. *Va aderit a l'herald.*
7. *L'hospicià issa la bandera.*

8. *Untransumant a estat mort hòrridament.*
9. *S'ha trencat l'hos dit húmer.*
10. *Eufèmia està istèrica.*
11. *L'ipòcrita li va dir: "Ola!"*
12. *Res no l'aconhorta.*
13. *La Huniversitat a canviat d'horari.*
14. *Fa un vent huracanat.*
15. *La seua veemència el va perdre.*

Lliçó XIII

Ús de IG-TX

1. En fi de paraula, el so de palatal africada sorda (*ch* espanyola), és representat per *ig* darrere *a*, *e*, *o* i *u*. Exemples: *maig*, *lleig*, *goig*, *fuig*.

Darrere de *i* és representat per *g*. Exemples: *mig*, *desig*, *Tírig*, *trepig*.

2. *Tx*, que representa el so de *ch* espanyola, no s'escriu ni en principi ni en fi de paraula. Cal anotar, però, les excepcions:

S'escriu *tx* en principi de paraules estrangeres com *Txecoslovàquia* i derivats.

S'escriu amb *tx* final un reduït número de paraules els derivats de les quals porten *tx* medial. Exemples: *despatx* (de *despatxar*), *empatx* (d'*empatxar*), *campetx* (de *campetxos*), *escabetx* (d'*escabetxar*), *bolitx* (de *bolitxada*), *resquitx* (de *resquitxos*), *cartutx* (de *cartutxera*), *gavatx* (de *gavatxos*).

EXERCICIS:

a) Omplir els buits de les frases següents, amb paraules apropiades que tinguem el so *ig-tx* (*ch* espanyola).

1. *El més de ... és bonic.*
 2. *Ahir jo ... anar al teatre.*
 3. *Passava pel carrer, i un automòbil m'ha ...
tot de fang.*
 4. *Pobre, s'ha tornat ... i l'han hagut de tancar.*
 5. *Hem anat de cacera i hem tirat fins que no ens
ha quedat ni un sol ...*
 6. *Hem fet un ... en barca.*
 7. *Tu et quedes la flor i a mi em dones el ...*
 8. *Si jo sóc el padrí i tu la padrina, demà farem
el ... del fillol.*
 9. *Va a rentar la roba al ...*
 10. *Dels francesos també en diuen despectivament ...*
 11. *No hi ha cap infant ..., tots són bonics.*
 12. *Demà ... festa perquè és el meu sant.*
- b) Escriure els primitius de les següents paraules:
- De *despatxaria*: ...
 - De *empatxava*: ...
 - De *tatxada*: ...
 - De *gavatxeria*: ...
 - De *bolitxa*: ...
 - De *esquitxada*: ...
 - De *resquitxet*: ...
 - De *cartutxeria*: ...
 - De *escabetxada*: ...
 - De *campetxos*: ...
 - De *oratjol*: ...
 - De *estotjar*: ...
 - De *fugir*: ...
 - De *mitjos*: ...
 - De *desitjos*: ...

De rojor: ...

De safaretger: ...

De afegir: ...

De trepitjador: ...

De bogeria: ...

Així:

De despatxaria: despatx.

De oratjol: oreig.

Lliçó XIV

Ús de la Q i C davant U

1. La *q* davant *u* seguida de *e* o *i* fa que la *u* siga lletra muda. Exemples: *soques, quina, querubi, quinquer.*

2. Si amb les tals grafies s'ha de pronunciar la *u*, esta *u* porta dièresi. Exemples: *qüestió, obliquïtat.*

3. La *q* davant *u* seguida de *a*, *o*, fa que la *u* se pronuncie formant una sola síl·laba: *quatre, quota (quatre, quo-ta).*

4. Davant *u* feble, o siga no accentuada tònicament, seguida de vocal, s'escriu generalment *q*. Exemples: *equador, pasqua; eqüestre, delinqüent, quotidià, aquós; obliquïtat.*

Fan excepcions: *acuïtat, ipecacuana* i els derivats de: *cua, cuir, cuina, evacuar, cuitar, cuitós, conspicu, innocu, perspicu, proficu, promiscu, vacu.*

Si les combinacions *qua, quo* són monosil·làbiques, com hem dit, també ho són les *qüe, qüi*. Exemples: *qua-dern, quo-cient, fre-qüent, obli-qüi-tat.*

Les combinacions *cua, cue, cui, cuo*, són bisil·làbiques. *evacu-ar, cu-etejar, vacu-ïtat.*

EXERCICIS:

Separar amb un guionet les síl·labes de les paraules següents:

quatre, quan, qual, quart, quadrilàter, equador, esquarterar, obliqua, pasqua, qüestió, eqüestre, freqüent, conseqüència, delinqüent, deliquescer, obliqués, obliquitats, aquós, quota, alíquota, quocient, quotidià.

acuïtat, conspicua, conspicuïtat, cuassa, cueta, cua, evacuar, innòcua, innocuïtat, ipecacuana, perspícua, perspícuïtat, profícua, promíscua, promiscuïtat, promiscuar, vàcua, vacuïtat.

b) En les paraules següents canviar *cu* per *qu* o per *qü* allà on calga:

cuallarga, cuestió, promiscuació, delinquència, descuar, consecuent, acuosa, quadrat, cuïnera, cuasi, cuartera, cuall, cuitós, cuaranta, cuiro, cuern, cuadrilla, qualificatiu, frecuentar, pascues.

Llicó XV

Ús de la L doble (II)

La combinació *ll* (*l* doble amb el punt volat enmig) és usada sempre que es duplica el so *l*. Avui que la pronúncia valenciana és en part defectuosa, quasi és impossible distingir pel so l'ortografia de les paraules amb *l* o amb *ll*, és a dir, que no es pot fer ben bé la distinció entre el so *l* palatal i el so *ll* geminat.

Així, no es poden donar regles d'ortografia sobre l'ús de *ll*. Cal, doncs, retindre en la memòria les paraules més usades que porten *ll*.

1. S'escriuen amb *ll* les següents paraules i llurs derivats:

allegar, allegoria, allegro, al·leluia, al·licient, al·ligació, al·locució, alludir, al·lucinar, alluvió, ampullós, apellació, aquarella, armil·lar, axillar, bagatella, bèl·lic, callígraf, cancellar, capil·lar, caravella, carretella, cavillar, cella, cèl·lula, circumvallació, col·laborar, col·lapse, col·lateral, col·lecció, col·lega, col·legi, col·ligar, col·lisió, col·locar, col·loqui, compèllir, constel·lació, corolla, corollari, cristal·lí, damisella, destil·lar, ellipse, escarapella, emollient, estel·lar, excellent, expel·lir, fallaç, fallera, fallible, filloxera, flagel·lar, fumarel·la, gàl·lic, gallinaci, gorilla, hellènic, idilli, il·lació, illegal, il·legible, il·legítim, illès, il·lícit, il·

*limitat, il·lògic, il·luminar, illús, ilustrar, imbecilitat, im-
pellir, installar, intel·lecte, intelligència, interpellar, libèl-
lula, lilliputenc, mal·leable, maxil·lar, mèdulla, metàl·lic,
metalloide, millenari, mil·lèsim, miscel·lània, mollície, mol-
lusc, mortadella, novella, nulla, nullitat, ombrella, oscil·
lar, pal·ladà, pal·li, palliar, pàllid, paral·lel, parcel·la, pas-
torella, pel·lícula, pol·len, procellós, pullular, pupilla, pu-
sillànime, putxinel·la, rebel·lió, refocillar, repèllir, satèl·lit,
sibil·la, síllaba, sil·logisme, sol·licit, tarantel·la, tellur, tilla,
titillar, tran·quillitat, vacillar, velleïtat, violoncellista, vi-
tella, xinella.*

EXERCICIS:

a) Copiar les pereaules següents canviant la *l* per la *ll* on calga:

*alegació, alucinat, apelar, caraveles, cavilament, colec-
cionista, colocat, destilació, excelentíssim, infalible, hele-
nista, idíl·lic, ilegalitat, ilusori, ilustració, instal·lava, inteli-
gent, medular, metàl·lica, novelesc, nul·litat, paralela, rebe-
lar-se, tran·quilitat.*

b) Copiar les frases següents, corregint-ne totes les errades:

1. *Has bist la pel·liculla "Aleluia"?*
2. *El Cap de la cèl·lula ens féu una allocució.*
3. *Coleccionaba frases il·dògiques cèl·lebres.*
4. *Oscillaba entre l'acuarela i l'ombrella.*
5. *Té un col·legi molt ben il·luminat.*
6. *Vocalisa síllaba a síl·lava.*
7. *Ell està tran·quil, però ella no està tran·quila.*
8. *El violoncellista és illiberal.*
9. *La damisela col·labora en la novela.*
10. *Es una ilustració alegòrica.*

Llicó XVI

Ús de M - MP - N

1. Davant *b*, *p* i *m* escrivim sempre *m* i no *n*. Exemples: *semblar*, *acampar*, *immens*.

S'exceptuen: *granment*, *tanmateix*, *benmereixent*.

2. Davant *f* s'escriu *m*. Exemple: *triumfar*, *limfa*.

3. En principi de paraula i davant *f* escrivim *con*, *en*, *in*. Exemple: *confiança*, *enfarinar*, *influir*.

S'exceptuen: *èmfasi*, *emfisema*, *emfraxi* i llurs derivats.

4. Davant *n* escrivim *m* o *n* segons la pronunciació. Exemple: *indemne*, *amnistia*, *innat*, *innecessari*.

5. Davant qualsevol atra consonant escrivim *n* per regla general. Exemples: *tancar*, *renda*, *orenga*, *penjar*, *enlairar*, *conquerir*, *pensar*, *enriquir*, *interior*, *convindre*, *punxa*, *benzina*.

S'exceptuen: *Comte* (esp. *conde*), *empremta*, *impremta*, *femta*, *somriure*, *premsa*, *tramvia*, *duumvir*, *triumvir*, *Samsó*. També s'exceptuen les paraules que comencen per *circum*: *circumferència*, *circumvallació*.

6. S'escriu *mp* en algunes paraules, així com en llurs derivats, tals com: *assumpció*, *assumptè*, *atemptar*,

compte (esp. *cuenta*), *consumpció*, *exempció*, *exempt*, *impromptu*, *metempsícosi*, *peremptori*, *presumpció*, *prompte*, *redempció*, *síntoma*, *sumptuós*, *temps*, *temptar*, *transsumpte*.

EXERCICIS :

De les cinquanta paraules següents, vint-i-cinc són escrites correctament. Copiar-les totes, corregint les errades de les atres vint-i-cinc :

tomba, *pànpol*, *enmalaltir*, *granment*, *confessar*, *enfosquir*, *infant*, *ènfasi*, *sinfonia*, *columna*, *innovació*, *vençut*, *endolat*, *àngel*, *menjar*, *enllestir*, *inquietud*, *honor*, *dansa*, *ajuntar*, *canvi*, *anxova*, *onze*, *circunstancial*, *redenció*, *desembre*, *tenple*, *immortalitat*, *benmereixent*, *confondre*, *emfebrat*, *infinit*, *enfàtic*, *anfibi*, *solemne*, *ennègrit*, *concert*, *renda*, *angoixós*, *enlairar*, *conquerir*, *comreat*, *pensament*, *cantar*, *emveja*, *punxagut*, *donzella*, *prensat*, *circumstància*, *tentativa*.

Lliçó XVII

Ús de R - RR

1. En principi de paraula escrivim una *r* (*roca, riu*), la qual té el so fort.

2. En mig de paraula començant síl·laba després de consonant escrivim una *r* (*enraonar, somris*), la qual té el so fort.

3. En mig de paraula i entre vocals escrivim dues *rr* (*terra, córrer, sorra*).

Són excepció i per tant s'escriu una sola *r*, la qual té so fort, després dels prefixos *a*, *anti*, *mono*, *contra*, *supra*, *bi*, *tri*, etc. Exemples: *arítmic, antiràbic, monoritmè, contrarevolució, suprarenal, birectangle, trirectangle*.

També s'escriuen amb una *r*, però separant els components amb un guionet, les paraules compostes de substantiu i adjectiu i de verb i nom.

Així: *barba-ros, cara-redó* (substantiu i adjectiu).

penja-robes, busca-raons (verb i nom).

4. S'escriu amb *r* final:

Tots els infinitius aguts: *portar, haver, sentir, fer*.

Tots els infinitius plans que no acaben en *-re*:

créixer, conèixer, vèncer. (Però sense *r* final: *cabre, vendre, riure.*)

Tots els noms substantius o adjectius els femenins o derivats dels quals presenten una *r*: *clar, madur, flòr, xiprer.*

Tots els substantius formats amb els sufixos *-ar* (collectius o de lloc): *canyar*; *-er* (noms de persona, de lloc, d'instrument, de planta): *fuster*; *-or* (noms abstractes derivats d'adjectius i de verbs): *blancor*; *-dor* (noms de lloc, instrument): *espolsador, rebedor.*

Cal posar esment en l'ús de la *r* en final de paraula, puix que en alguna comarca valenciana la pronúncia popular suprimix este so. Així: *rectó, doctó, fusté, darreré, podé*, mentre que la grafia exacta és la indicada i que aplicada a estos casos fa: *rector, doctor, fuster, darrer, poder.*

En atres comarques i sobre tot dins la ciutat de València, és pronunciat per algú: *pèdrer, vèndrer, riurer.* Esta *r* final dels verbs en *re* és un espanyolisme (*perder, vender, reir*) que cal foragitar de la pronúncia i, naturalment, de l'escriptura. Forma correcta: *perdre, vendre, riure*, sense *r* final.

EXERCICIS:

a) Escriure els infinitius de les formes verbals següents:

comptava, portaré, menjaria, comenci, anava, havia, voldré, puc, sentia, compadiré, aplaudiràs, beneiré, donava, fea, dia, duia, tem, esprenia, vencia, creixem, coneixeu, sóc, corregut, cabia, perdíem, rebrem, absolia, venut, respost, cauré, bevies, riuràs, clourem.

Així:

comptava = *comptar*.

portaré = *portar*.

b) Escriure els primitius de les paraules següents:

claredat, lleugeresa, madura, darrerries, floria, adolorit, poruga, xipreret, pintora, carreró, senyoret, doctoral, papeyeria, calorós, pastoret, escalforeta, fusteria, espolsadora, gallineret, ploraner.

Així:

claredat = *clar*.

lleugeresa = *lleuger*.

c) Suprimir el signe + de les paraules compostes següents i escriure-les segons s'ha indicat (regles 1 i 2), intercalant un guionet o no:

contra + registre, barba + ros, contra + revolució, supra + renal, busca + raons, bi + rectangle, cara + redó, bi + refrigent, cerca + renous, a + rítmic, anti + religiós, penja + robes, mono + rim, salta + regla.

Lliçó XVIII

Ús de X - IX

1. En principi de paraula s'escriu *x* per a representar el so de *ch* espanyola (*xic*, *xiular*, *Xelva*) i per a representar el so anomenat *xeix* (*Xàtiva*, *xarop*, pronunciat per alguns valencians *Eixàtiva*, *eixarop*).

2. En mig de paraula i darrere *a*, *e*, *o* i *u*, s'escriu *ix*. Exemples: *faixa*, *peix*, *boix*, *fluix*.

I darrere de consonant s'escriu *x*: *panxa*, *punxa*, *marxa*, per a representar el so de *ch* espanyola.

3. En mig i en final de paraula el so anomenat *ics*, o siga el so *c* seguit de *s* (*cs*) o de *g* seguit de *s* (*gs*), és representat per *x* i solsment s'usa en noms d'origen erudit els corresponents espanyols dels quals presenten una *x* o bé una *j*. Exemples: *convex*, *òxid*, *text*, *excurció*, *expiar*.

EXERCICIS:

a) Omplir els buits de les frases següents amb estes paraules:

xarop, *xifra*, *xop*, *punxar*, *marxar*, *guix*, *disbau-xa*, *clixé*, *rauxa*, *nauxer*, *caixa*, *màdeixa*, *eixam*, *eixamplar*, *gruix*.

1. *He begut un ... de taronja.*
2. *Obtingué una gran ... de vots.*
3. *Ha plogut molt; estic tot ... d'aigua.*
4. *En collir les roses es va ... el dit.*
5. *Va ... ahir a Castelló i València.*
6. *Té una Venus de ...*
7. *Esta fotografia té un ... estupend.*
8. *Una ... de vent arrencà un arbre.*
9. *Ha estat feta una ... només en licors.*
10. *El ... ha fet la travessia de l'Atlàntic.*
11. *Obri la ... i porta'm el paquet que hi ha.*
12. *Em donà un ... d'abelles.*
13. *No volia ... el seu jardí.*
14. *Pel fil treurem la ...*
15. *Esta paret té trenta centímetres de ...*

b) *Escriure els plurals de les paraules següents:*
axioma, excellent, extensió, eixamplament, flexió,
punxó, índex, examen, ortodox, eixugamà, exemple,
aixadella, complexió, expiació, moixó.

Així:

axioma = axiomes.

excellent = excellents.

Lliçó XIX

Ús de la Ç

1. La lletra ç (c trencada) té el so de s sorda i s'escriu davant *a, o, u* i en final de paraula, però mai no s'usa davant *e, i*. Escrivim *vencem, vencia; felicitat, felices*; però *venç, vençut; feliç, felicos*.

2. A les formes de verb amb *c* corresponen les formes germanes amb ç (dins les diferents formes d'una mateixa paraula, o dins les paraules d'una mateixa família. Exemple: de *comerciar, comerç*; de *placés, plaça*.

3. S'escriu amb ç les paraules derivades que terminen en *-ança* i *-ença*: *enyorança* (d'*enyorar*); *esperança* (d'*esperar*); *fermança* (de *fermar*).

4. S'escriuen amb ç els adjectius d'una sola terminació acabats en so de s sorda: *audaç, capaç, veraç, feliç, atroç*, i els adverbis terminats en *-ment*: *audaçment, feliçment, atrocment*.

5. S'escriuen amb ç les paraules següents i llurs derivats:

agençar, alçar, amenaçar, arç, argens, arromansar, arronsar, avançar, avenç, balanç, balança, balbuç, boç, braç, ça (adverbi), *cabeç, cabeça, casar, calç, calça, calçotets, calçar, cansó, capçal, capçana, capçó, capçar,*

cers, ço, començar, comerç, curaçao, destroçar, dolç, dreçar, encalçar, eriçó, erisar, escors, escorça, escorçó, esmerçar, estruc, faç (substantiu), façana, falç, (substantiu), força, França, glaç, jas, jonca, llac, llança, llançar, llensar, llens, llensol, lliça, llicó, lluc, maça (nom d'instrument), mançanilla, març, novença, onça, peça, pedas, pinça, pitansa, plaça, plançó, Provença, pusa, rasa, solaç, ters, terça, torçar, torçó, tras, traça, variça, veça.

Si comparem el valencià amb l'espanyol vorem que a la *z* espanyola no correspon sempre *ç*, sinó que unes vegades cal escriure *ç* (*esfuerzo: esforç*); atres, *s* (*arroz: arròs*), i atres, *ss* (*azud: assud*). Per això no es pot donar una regla ortogràfica basada en la tal comparació. Per a l'ús correcte de la *ç* és bastant recordar les tres primeres regles i recordar la llista de paraules amb *ç*. En cas de dubte consulte's el *Vocabulari Ortogràfic valencià* o un bon Diccionari.

EXERCICIS:

a) Copiar les paraules següents, corregint-ne les errades. Deu paraules han de portar *ç*, i les atres deu, *s*.

Descalsar, defensa, pensa, balans, dansar, comensar, novensana, felís, cansar, glasar, ansa, esperansar, ofensa, pansa, creensa, dispensa, densa, enyoransa, plasa, capsa.

b) Copiar les frases següents, corregint-ne les errades (*ç* per *s*):

1. *El Sr. X. no vol finansar el nostre comers d'arròs.*

2. *Tingam present la renaixensa del País Valencià.*

3. *Cal alsar, realsar i exalsar la llengua valenciana.*

4. *El casador va casar un estrús a la porta de sa casa.*
5. *Primer m'agafà del bras i després m'abrasà.*
6. *Volia destrosar les llisons del mes de mars.*
7. *Es va agensar un llensol de llens.*
8. *Apedasava una calsa sense esperansa de fer-ho bé.*
9. *La nostra rasa no pensa que fón dominada per la forsa.*
10. *Amb la fals va trasar unes ratlles amb poca trasa.*
11. *Fón un acte audaçment portat a terme.*
12. *Fclisment la llansa no destrosà la capsa de cartó.*

Llicó XX

Ús de la S - SS - Z

El valencià posseïx una *s* sorda o forta (*savi, pensa, pas*) i una *s* sonora o suau (*cansa, nosa, grisa*).

1. En principi de paraula el so de *s* sorda és representat per *s*, i el de *s* sonora, per *z*. Exemples: *savi, sentir, sostre; zero, zèfir, zonà*.

Igualment es representen en mig de paraula entre una consonant i una vocal. Exemples: *dansa, premsa, capsa; colze, donzella, benzina*.

Excepcions: el prefix *trans* (*transatlàntic*) i les paraules *endinsar* i *enfonsar*.

2. Entre dues vocals, el so de *s* sonora és representat generalment per *s*, i el de *s* sorda, per *ss*. Exemples: *casa, desembre, camisa; grossa, rossa, possible*.

3. S'escriu *z* entre dues vocals, i no *s*, ni *ss* ni *ç*, en les paraules cultes d'origen grec. Exemples: *amazona, àzim, trapezi*; les terminacions en *-zoic* (*paleozoic*) i *-zoari* (*protozoari*) i les començades per *zoo* (*zoologia, zootècnia*).

4. S'escriu *s* i no *ss* darrere els prefixos llatins *ante, contra, entre, sobre, supra, uni, bi, tri*, i els prefixos grecs *a* (privatiu: *asimètric* = no simètric), *anti*.

hipo, para, mono, tri, tetra, poli, etc. Exemples: *antesala, contrasegell, entresuar, sobresaturar, supraseñsible, unisexual, bisectriu, trisecció; asèptic, antisocial, hiposulfit, parasintètic, monosèpal, disíllab, polisulfur*.

5. S'escriuen amb *s, ss* el sufixos de derivació *-às, -assa, (-ass-), -ís, -issa (-iss-), -ús, -ussa (-uss-), -dís, -dissa*.

Exemples: *canemàs* (de *cànem*), *cuirassa* (de *cuir*), *vergassada* (de *verga*), *pinassa* (de *pi*). També *carabassa, fogassa, rabassa, mostassa, embarassar, granissar, bardissa, llonganissa; canyís* (de *canya*), *pedrís* (de *pedra*). També *panís, pastís, vernís, mestís...*

EXERCICIS:

a) Copiar les paraules següents, substituïnt *z* per *s* allà on calga (deu paraules):

sabata, sina, donsell, sig-sag, colsada, sona, selador, transició, senat, sonoritat, premsat, transitori, sodiàc, dansar, senital, sebra, bensina, síngar, endinsava, enfonsa.

b) Copiar les paraules següents, substituïnt en set d'elles *s* per *ss*:

hortalisa, museu, adhesió, vesar, frase, plomisol, prosàpia, crisi, carniser, síntesi, grosa, prosèlit, antisemita, posesió, polisulfur, disoldre.

c) Copiar les vint paraules següents, substituïnt les deu que porten *ç* i *c* per *z*:

encendre, Biçanci, paleoçoic, cendra, amaçones, cigró, cabeça, colçe, temença, descalçar, esmorçar, adreçar, força, çodiàc, oçon, topaci, farcir, catorce, ocell, quincena.

d) Corregir les frases següents:

1. *Els gosos es menjaven la carnusa.*

2. *Porta una pelusa pel coll.*
3. *El llaurador herbasava el bancal.*
4. *La colomasa és bona per als horts.*
5. *La duquesa marxà a l'estranger.*
6. *Venus és una deesa de la pagania.*
7. *La mestresa ja fa llegir en valencià a les nenes.*
8. *La metgesa llegirà un discurs.*
9. *Les imatges poètiques li són fugiseres.*
10. *L'ençegà la llüisor dels miralls.*
11. *Després de granisar s'aserenà l'hora.*
12. *Es menjarà la llonganisa que comprí al carniser.*

Lliçó XXI

Sobre les paraules compostes

En general les paraules compostes s'escriuen unint els diferents elements formant una sola paraula: *capgirar*, *apagallums*, *portamonedes*, perquè tenen la força d'una sola paraula.

Però s'han d'escriure amb un guionet entre llurs elements en els casos següents:

1. Quan el primer element acaba en vocal i el segon comença en *r*, *s* o *x*. Exemples: *busca-raons*, *girar-sol*, *escura-ximeneres*.

2. Quan estan composts de dos adjectius del tipus *històrico-arqueològic*. Exemples: *Físico-matemàtic*, *plano-convexa*, *hispano-americà*, *greco-llatí*. També *sordmut*.

3. Quan són composts amb els prefixos *pseudo*, *sots*, *vice*, *ex*. Exemples: *pseudo-apòstol*, *sots-inspector*, *vice-president*, *ex-secretari*. També *pre-rafaelista*, *no-res* (substantiu), *després-ahir*, *poca-vergonya*, etc.

4. Les paraules *cap-i-cua*, *nord-est*, *adéu-siau*, *bum-bum*, *gori-gori*, *zig-zag*, *vint-i-u*, *vint-i-dos*, etc.

EXERCICIS:

Copiar les frases següents, correguint-ne les errades de les paraules compostes:

1. *He deixat el capell en el penjarobes.*
2. *Va vindre un home camasec i barbarós.*
3. *El porta-llapis li costà vinticin cèntims.*
4. *Tenia una botella d'aigua-ardent i una atra de vinagre.*
5. *Comprà un espantamosques despús-ahir.*
6. *El teu fill és un tasta-olletes i un ploramiques.*
7. *El serbo-croata que coneixem és un lletraferit.*
8. *Es vicepresident del Comité hispano-suís.*
9. *Despúsdemà vorem què fa eixe poca-pena.*
10. *Pren el compta-gotes.*
11. *Posa't el guardapols.*
12. *El sord-mut es dedica a resoldre trencacaps.*
13. *L'estira-cordetes s'ha fet agranacarrers.*
14. *L'automòbil té trencat el guarda-rodes.*
15. *Després de contra-dir ens digué: Adéu-siau.*
16. *Has vist ja "La Venta-focs"?*
17. *Farem una Exposició històrico-arqueològica.*
18. *El saltataulells és un busca-raons.*
19. *Antoni és molt prim-mirat.*
20. *L'exreçtor collecciona cap-i-cues.*
21. *Es una columna preromana.*
22. *Visitarà el norddest d'Europa.*
23. *Tocarem a mata-degolla.*
24. *Es una aigua minero-medicinal.*

Lliçó XXII

Sobre els pronoms febles

1. Els pronoms febles revestixen formes diferents segons que vagen davant o darrere del verb i este comence o termine en consonant o vocal (o *h*). Estes formes són:

Primera forma:

me te se nos vos lo la los les li hi ho ne

Segona forma:

'm 't 's 'ns us 'l — 'ls — — — — 'n

Tercera forma:

em et es ens — el — els — — — — en

Quarta forma:

m' t' s' — — t' t' — — — — n'

2. Quan els pronoms febles van davant del verb s'apostrofen si el verb comença en vocal o *h*. Exemples: *m'escriu, s'adorm, t'havien vist.*

Quan van darrere el verb s'ajunten a ell amb un guionet, fora del cas en què calga apostrofar-los. La pronúncia ens guiarà per escriure'ls correctament. Exemples: *doneu-me, posa-li; dona'm, vore'l.*

3. Quan el pronom va davant del verb i forma síl·laba a part s'escriu sense guionet ni apòstrof. Exemple: *em diu, us dia, li parla.*

4. Davant o darrere del verb poden anar dos o tres pronoms febles que se separen amb un guionet o bé amb un apòstrof segons la regla per a un sol pronom. La pronúncia, però, ens serà una bona guia. Exemples: *dóna-me-la, espereu-nos-hi, deixan'ns-la, digueu-me'l, pinta-te-la, pinta-te'l, fes-s'ho; menjar-se-me-la, posar-se-te'l, se te la posa, se m'ho rebenta, se te l'emporta.*

5. Els pronoms febles mai no s'apostrofen per contacte amb una altra paraula que no siga un verb o un altre pronom feble.

Així, no escriurem: *no'm vol*, sinó *no em vol*; *no ella'l mirava*, sinó *ella el mirava*; *no el pare'ns ho diu*, sinó *el pare ens ho diu*.

EXERCICIS:

a) Copiar les paraules següents, separant-ne convenientment amb un apòstrof o guionet, o sense, les combinacions de verb i pronom feble:

disme, escrigueunos, rentantte, banyeunos, alçarse, escriuli, traulo, prenlos, culla, porteules, fesho, véshi, dune;

escriurem, mirans, rentat, combatreus, perdres, evviali, portal, portals, portala, traureles, miraho, anarhi, trauren;

emtrau, ensmira, etveu, usmiren, esveu, lidic, elporten, elsfan, laduien, lesfeen, hopaguen, hivau, envenen; mescoltava, ensescoltava, tentenia, usescriu, salça,

liharespòst, lhatret, elshatret, hoescollava, hihapujat, njàvia.

b) Copiar les paraules següents, separant-ne convenientment les combinacions de verb i els dos pronoms febles:

anarmen, deixamen, menrecordaré, menhapres, fixarmi, mhipensaré, fesmho, donamho, mhopen, poseumes, melesposa, deixemela, simelaprengüés, cullmels, melsdóna, cusmel, nomelportes, melhaprés, anemnosen, ensenrecordem, ensnhanportat, porteunoshi, disnoshi, escriurenshe, enshodirà, dónansles, enslesenvia, enslhandonat.

c) Copiar les paraules següents, separant-ne convenientment les combinacions de verb i els tres pronoms febles:

semhiconèix, posarsetho, menjarsetela, enslhiposa, melhiposa, traumelen, elsnhiposa, menjarsetel, menjar-sensel, setemposa al davant, sensemposa al davant, sensenriu, setelmenja, setelhamenjat, senselmenja, enslhamenjat.

Llicó XXIII (1)

Ús de LI i L'HI

Sovint s'escriu *li* per *l'hi* i *l'hi* per *li*.

1. Cal tindre present que *li* és un sol complement. La frase *li donarem una pesseta* (on *li* representa la persona a la qual *donarem una pesseta*) podríem escriure-la així: *donarem a ell* (o *a ella*) *una pesseta*. També: la frase *torna-li el llibre* pot ser substituïda per: *torna el llibre a ell* (o *a ella*).

2. *L'hi* és una combinació de dos complements o d'un complement i una determinació circumstancial. En la frase: *Ha vingut el teu fill a pel berenar, i l'hi hem donat*, la combinació *l'hi* representa "el fill" i "el berenar", ço és: *hem donat el berenar al teu fill*. I en la frase: *Va collir el mocador de terra, i l'hi va donar*, la combinació *l'hi* representa que *va donar el mocador a ell* (o *a ella*).

EXERCICIS:

Copiar les frases següents, on hi ha cinc *li* que han d'ésser *l'hi*. Corregir estes errades:

(1) La present llicó i les dues següents, pròpiament sintàctiques, les donem en l'ORTOGRAFIA per creure-les d'un gran interès.

1. *Volien fer-li menjar una taronja.*
2. *Li va comprar un hort.*
3. *Replegà el cabdell de la falda, i li va donar.*
4. *Com que era baixet li dien "el menut".*
5. *La nena li saltà al coll i li besà les galtes.*
6. *Les seues cosines anaven al concert, i li van convidar.*
7. *Volia vore son pare, i li van mostrar.*
8. *Com que desitjava pastissos li van comprar.*
9. *No fón menester que li obriren els ulls.*
10. *Li agradà molt la funció de circ.*
11. *No has tornat el llibre a la Biblioteca; torna-li.*
12. *En vore'l li féu una senya.*

Lliçó XXIV

Ús de la preposició *a*

La preposició *a* és confosa sovint amb la preposició *en*. Cal distingir quan s'ha d'usar *a* i quan *en*.

La preposició *a* s'usarà:

1. En les determinacions de lloc que impliquen moviment. Exemples: *Vaig a València; pujarem al tercer pis; la processó entra a l'església.*

2. Per assenyalar l'indret on és o s'esdevé una cosa. Exemples: *Vixc a Castelló; treballa a Manisses; els hem vist al teatre.*

3. S'usa *a* i no *en* davant infinitiu quan este és complement d'un altre verb. Exemples: *s'entossudix a negar; s'oferix a fer el dinar; vol anar a caçar.*

4. S'usa *a* en els complements directes davant un pronom personal. Exemples: *us vullc a vosatres; vine a mi; et mire a tu.*

Llevat del cas darrerament indicat no s'usa *a* en els complements directes. No direm: *mire a la taula*, sinó *mire la taula*; no direm: *he vist al teu pare*, sinó *he vist el teu pare*.

EXERCICIS:

Copiar les frases següents, corregint-ne les errades (n'hi ha sis):

1. *Havem saludat a la teua germana.*
2. *Havem donat a menjar a la gata.*
3. *Vaig escriure a el teu pare.*
4. *Ell va avisar el seu cosí i jo el meu.*
5. *L'estimava més ell a ella que no ella a ell.*
6. *El volia com a un fill.*
7. *No accedix a vindre a buscar-nos.*
8. *No tardà en adonar-se del que passava.*
9. *Insistia a fer-los proposicions.*
10. *Esmercen el poder en destruir tot el que poden.*
11. *Estigueren conformes en no donar el consentiment.*
12. *Es transformava en vore'l arribar.*

Lliçó XXV

Ús de la preposició en

Dins la lliçó anterior es donen regles per a l'ús de la preposició *a*, que sovint es confon amb la preposició *en*.

La preposició *en* s'usarà:

1. En les determinacions de lloc per assenyalar on és o s'esdevé una cosa, però solament davant un adjectiu numeral (*estava en primer terme*), un adjectiu demostratiu (*vixc en esta casa*) o un adjectiu indefinit (*t'esperaré en un café*).

2. Davant d'un infinitiu quan este representa una determinació circumstancial de temps, amb valor de gerundi. (Note's que el tal *en* és traduït en espanyol per *al*.) Exemple: *Tots es pòsaren drets en entrar ell a la sala; tornarem al poble en fèr-se fosc.*

EXERCICIS:

Copiar les frases següents (sis de les quals porten *a* o *al* en lloc de *en*), corregint-ne les errades:

1. *Havia tanta gent que, en vore-la, em vaig espantar.*

2. *A l'entrar ell, tots van alçar-se.*
3. *Marxarem al fer-sò de dia.*
4. *Vivia en aquella casa cantonera.*
5. *En algun temps això no passava.*
6. *Deuen estar amagats a alguna habitació.*
7. *He estat de mestre en quatre pobles.*
8. *Li ho féu saber a l'anar-li a portar la correspon-*
dència.
9. *Passa't per casa a vindre't bé.*
10. *Entàvem en això quan ell es presentà.*
11. *En sentir-se tocar es girà.*
12. *Ho avisà al donar-se compte.*

Llicó XXVI

Exercicis de repàs

- a) Copiar el poema que seguix, corregint-ne les errades que han estat fetes expressament:

EL SOMNI DELS TARONGERS

*Era una nit pueril, tendre, abrilenca,
amb pols adamantina en lloc de estrelles,
amb una lluna plena que dirias
el rostre en nacar d'una santa jove
i amb nubollets de llana sinse màcula
surant benicnament per dins del èter.
Io, vianant de vies sens monxoia,
laç d'amidar amb passes rocs inhòspits,
vaig seure, per Morféu, sota'l brancatje
de uns tarongers nebats de flòr cerúlia
qu'exhallaba un perfum gros i finísim;
un perfum qu'esmunyia's pels conductes
humits del nas, dels ulls, de les orelles;
un perfum que's unflaba dins el crani
donant plasticitat al suc dels somnis...*

I'm vaig vore portat per l'aire lúid
 a la sala d'un blanc palau marmòri
 sense frèt ni calor, sens llum ni fosca,
 lliure de cualitats i de mancances,
 on vaig sopar, amb boca de famèllic,
 lluç que no coneix sanc, gallina eixuta,
 pa de farina sense rent, pà àzim,
 i vi cullit a Màlaga, tant líric.
 Després, dotse doncelles tot just pubers,
 amb corona de ròssa aleixandrina,
 amb túniques de seda camperolla
 i amb ulls sinse color com les estàtues
 me enmenaren, cantant sáfics poemes,
 al cambril de una dama que s'asseia
 damunt trona magnífica de vori
 i's drapaba amb in-tactes pells d'ermini.
 La dama, qu'era verje, va endressarme
 vers un tàlem de plomes de coloma
 on passarem tots dos hores nocturnes.
 Bingué la matinada. Aquelles dònes
 menbarcaren dins nau alabastrina
 que's gronxaba per ones de mercuri
 i avançaba al darrera de set cignes
 mes purs que la blancor d'una mortalla.
 Al horisó sortia un sol llunàtic:
 oxid de argent en conte d'òr puríssim.
 I el oreig que llixava pel meu rostre
 duia farum concreta de cadavre.

FRANCESC ALMELA I VIVES

(Del llibre *L'Espill a Trossos*.)

b) Transcriure en ortografia de hui el poema següent:

EL JONECH

*Pastura 'l jònech, sossegat y manso,
junt a la vaca de abundoses ubres,
la fresca brossa del marjal herbivol.
Res el conmodu en la quietut placívola
que la estimada produhí al mig-día.
Pèro de sopte 'l pasturatge 's deixa,
la testa eleva de novelles banyes,
com si temeras lo perill incògnit,
y fort muscleja astorinat y bròfec.
Ab viva ullada l' horitzó regira,
n' un punt es fixa, y coratjós, altivol,
la orella estessa, ressonant els nassos,
ha plantat vela ab arrogancia fera.
Resolt, impàvit, l' enemich aguayta,
y quan en l' aire la ilusió s'esfuma,
tranquil es rasca en la punnyent coscolla,
jau entre juncses y a remugar es posa
l' ull esmortit y la mirada incerta.*

FRANCESCH BADENES DALMAU

(Del llibre *Retrobada*, publicat l'any 1915.)

c) Transcriure en ortografia de hui el text següent de literatura antiga:

*Fort sots vist desuiar vos dela carrera damor e
trespassar les costumes de vers amadors perço com tan*

cuytadament demanats amor Car lo saui amador e instruhit com parla alguna dona la primera vegada que nolaia coneguda no deu així disputar ni pledeiar ab ella del fet damor ans se deu aella demostrar tot simple e humil E enapres deu loar tots fets e totes paraules que diga la amant e la tercera vegada segurament pod demanar amor mas vos manifestament hauets trobat aquest orde la qual cosa yom pens que vos haiats feta per ço com vos pensauets leugerament en la mia amor E per ço car no sots instruhit en lart damor on mes veiarés que la nostra mor deia esser suspitosa.

MOSSEN DOMÉNECH MASCÓ

Segle xv

(De Regles d'Amor i Parlament d'un hom i una fembra.)

NOTA.—

sots = *sóu* (present d'indicatiu del verb ésser o ser).
mes veiares = *m'és evident*.

FI DEL CURS

Index

	PAG.
I. Divisió de les paraules en síl·labes.	7
II. Accentuació gràfica.	10
III. Accentuació gràfica (continuació).	12
IV. Ús de la dièresi.	15
V. La terminació dels adjectius.	18
VI. Ús de l'apòstrof.	20
VII. Ús de B-P.	23
VIII. Ús de G-C.	26
IX. Ús de D-T.	30
X. Ús de B-V.	33
XI. Ús de G-J.	37
XII. Ús de H.	39
XIII. Ús de IG-TX.	42
XIV. Ús de Q i C davant U.	45
XV. Ús de la L doble (H).	47
XVI. Ús de M-MP-N.	49
XVII. Ús de R-RR.	51
XVIII. Ús de X-IX.	54
XIX. Ús de Ç.	56
XX. Ús de S-SS-Z.	59
XXI. Sobre les paraules compostes.	62
XXII. Sobre els pronoms febles.	64
XXIII. Ús de <i>li</i> i <i>l'hi</i>	67
XXIV. Ús de la preposició <i>a</i>	69
XXV. Ús de la preposició <i>en</i>	71
XXVI. Exercicis de repàs.	73

Col·lecció L'Estel
Redempció, 8.-VALENCIA

OBRES PUBLICADES

Série literària

1. L'espill a trossos, per *Almela y Vives* (esgotat), 2'50 ptes.
2. Blasco Ibáñez i València, per *J. Just Gimeno*, 3,50 ptes.
3. Vocabulari Valencià-Castellà, per *Joan de Resa* (esgotat), 2'50 ptes.
4. Proses de viatge, per *E. López Chavarri* (esgotat), 2'50
5. Icar o la Impotència, per *Artur Perucho*, 2'50 ptes,
6. Contes per a infants, per *Joaquim Reig* (esgotat), 2'50.
7. La poesia valenciana en 1930, 2'50 ptes.
8. Mistral i Llorente, per *Teodor Llorente*, 4 ptes.

Quaderns d'Orientació Valencianista

1. Concepte doctrinal del valencianisme, per *Joaquim Reig*, 0'50 ptes.
2. Vocabulari Ortogràfic Valencià, per *Carles Salvador*, 2 ptes.
3. El País Valencià, per *F. Mateu i Llopis*, 3'50 ptes.
4. La llengua dels valencians, per *Manel Sanchis Guarnier*, 1'50 ptes.
5. Lliçons de Gramàtica: Curs d'Ortografia Valenciana, per *Carles Salvador*, 1'50 ptes.

4 cat Sa